

Tóth Ágoston Ráfael

Tóth Ágoston Ráfael az 1848-as szabadságharc honvéd ezredese, térképész, Marcaliban született 1812. október 28-án, apja a soproni származású Tóth József ügyvéd az Esterházy család alkalmazásában állt.

Anyja Mártonyi Johanna volt. Két évesen került Sopronba, ahol a Templom utcai Esterházy palota szolgálati lakásában laktak. Otthon németül beszéltek, magyarul Széplakon (ma: Fertőszéplak) tanult, ahol egy évet járt iskolába, ahol iskolatársai „sváb gyereknek” nevezték el. A bencés gimnáziumban érettségizett és 1827-ben a bécsi Katonai Mérnök Akadémiára került. 1847-ben nősült meg, felesége Scháringner Emília bécsi lány volt, aki férjét élete összes helyszínére követte, majd halála után 95 éves koráig Sopronban élt.

Az akadémián kitűnt a térkép- és hozzá kapcsolódó ismeretek elsajátítása és azok gyakorlati alkalmazása terén. Tanárai korán felismerték a térképkészítés iránti tehetségét, kutató szenvedélyét a feladatok végrehajtásában. Katonai iskolái befejezésével, 1831. augusztus 1-én zászlósi rendfokozattal csapathoz került, csak tíz évi szolgálat után nyílt lehetősége a gyakorlati térképész szakkiképzésre. Osztrák-Magyar Monarchia több távoli területén végzett terepfelvételi munkálatokat, és így részese lett a II. katonai felmérésnek. Majd a bécsi Földrajzi Intézet Statisztikai Osztályára helyezték, 1848-ban századosi rangot kapott. Még ebben az évben októberben kilépett a császári hadseregből és a magyar honvédségbe jelentkezett. Tóth Ágoston őrnagyi rendfokozatban, a 31. honvéd zászlóalj parancsnoka, majd alezredesként Kolozsvár és vidéke főparancsnoka lett. A különböző harci feladatok végrehajtása során Tóth Ágoston kitűnt megfontolt, alapos szervezőképességével, a vezetéshez szükséges magasfokú katonai ismereteivel. Valószínűleg ezért is vette maga mellé Bem tábornok. Levelezett és többszöri személyesen tanácskozott Kossuth Lajossal. 1849. augusztus 11-én Tóth Ágoston ezredes a Görgey hadsereggel együtt tette le a fegyvert Világosnál. Osztozott bajtársai sorsában, fogoly lett, akit előbb kötél általi halálra, majd 18 évi várfogságra ítélték. Fogságát a hírhedt olmützi várbörtönben töltötte, ahonnan

hét év elteltével 1856-ban szabadult.

Az újrakezdés küzdelmes éveiben nem kapott képzettségének megfelelő állást, mezőgazdasági gyakornok, majd gondnok volt. Ezt követően megyei mérnökként vállalt hivatalt, vízszabályozási és hídépítési munkálatokban vett részt. Egyre több módja lett térképész tudása alkalmazására. 1867 júliusában kinevezték a Közlekedési Minisztérium főmérnökévé. Lehetőséget kapott a topográfiai osztály felállítására és működtetésére. Terve az volt, hogy az osztály munkáját európai színvonalra emelje. E törekvésében nagy hasznát vette tapasztalatainak, tudományos érdeklődésének és kiváló rajzképességének. Szervezte, irányította az országban országban folyó térképező munkálatokat, amikor is a felmérés során már szintvonalas térképeket rajzoltak. Osztályán irányításával hozták létre—a fő út- és vasútvonalakat, hágókat, átjárókat is ábrázoló — Magyar- ország áttekintő térképét.

Sokirányú tudományos tevékenysége, publikációi és könyvei elismeréseként 1871-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta. „Alapítsassék Magyarországon földrajzi társaság a művelt nyugat nagy államaihoz hasonlóan”- ebből a kezdeményezéséből született a ma is működő Magyar Földrajzi Társaság, amelynek egyik alapító elnöke lett.

Megromlott egészségi állapota miatt 1874-ben nyugdíjba vonult, feleségével Grazban telepedtek le, festett, szobrászkodott. 1889. június 9-én hunyt el Grazban. Felesége, kívánsága szerint a soproni Szent Mihály temetőben temettette el. Sírkövét három óriási tiszafa fogja közre, a háromszögelés szimbólumaként.

Tóth Ágoston a 19. századi térképezés magyar úttörőjének élete és tevékenysége — ellentétben hátrahagyott naplójának címével: „Egy élet elveszett fáradozásai” — nem volt hiábavaló. Hadi és civil célokra is alkalmas „földképei” és „földabroszai” igazolják ezt. A második világháború után újjáalakult katonai térképészeti intézet Tóth Ágoston nevét vette fel.

Irodalom:

Aranykönyv 2002. Sopron, 2001. p. 28. ; Balogh István: Tóth Ágoston festmények Debrecenben. In: Soproni szemle. 11. évf. 3-4. sz. (1957) p. 289-291.

Irmédi-Molnár László: Emlékezés a soproni temetőben Tóth Ágoston születésének 150. évfordulóján. In: Soproni szemle. 17. évf. 1. sz. (1963) p. 79-81.; Csendes László:

Felsőszopori Tóth Ágoston Rafael honvédezredese térképírásunk úttörője In: Hadtörténelmi közlemények, 94. évf. 4. sz. (1981) p. 597-611.

Internet:

http://epa.oszk.hu/00000/00018/00169/pdf/EPA00018_hadtortenelmi_1981_04_597-611.pdf

Soproni Múzeum: Régiségtár: Tóth Ágoston olmtüzi vázlatkönyve

<https://www.youtube.com/watch?v=0j88PVp3Nt0&list=PLOZBxfssJ9RVgic89igPL1nKfgqGazxvy&index=1> Letöltés:2019.05.23.